

Butlletí Informatiu 514

Inclou la Separata 235: «*Gens Tarrasia et Sabadelli, gens inimica Dei*»

Activitats

CONVOCATÒRIA ASSEMBLEA ANUAL ORDINÀRIA

Divendres 16 d'octubre a les 7 de la tarda, a la seu social, amb l'ordre del dia següent:

1. Lectura i aprovació, si s'escau, de l'acta de l'Assemblea anterior
2. Memòria d'activitats i econòmica del 2019*
- Informe d'altres i baixes de socis 2019
3. Aprovació del pla de treball i el pressupost per al 2020*
4. Informacions diverses
5. Torn obert de paraules

*Tots aquests documents seran a disposició dels socis a la cartellera de l'Associació a partir del dia 2 d'octubre.

Editorial

Encetem un nou curs amb una experiència acumulada que mai havíem somniat. El *bitxo*, com popularment anomenem la COVID-19, ens ho va paraitzar tot, fins i tot les vacances, els viatges per conèixer món... Famílies senceres han suspès les seves trobades. Els contactes amb gent gran són de risc, cal ser prudents i preventius: cop de colze, mascareta i rentada de mans sovintejadament. Tants caps tants barrets: al món, a Europa, cada país ho ha entès com li ha semblat millor. Sigui com sigui, la vida continua i la por també, però procurem que no sigui en excés, ja que és paralitzant i l'activitat ens és necessària i indispensable per a una salut psíquica, física i en tots els àmbits socials, tot i que alguns governs gairebé només veuen l'economia. Vetllem per la humanitat d'aquests temps que ens toca viure: les tertúlies dels dimecres i divendres poden ser una bona teràpia, us hi apunteu?

Llegiu aquest *Butlletí* i totes les informacions que pensem que poden ser del vostre interès. El dia 21 d'octubre a les 6 de la tarda inaugurarem l'exposició "Revistes en la Memòria" i ens agradarà poder saludar-vos.

Entrem un any més en el Cicle de Nadal, amb les activitats habituals. Un nou diorama de Jacint Cadevall, de qui aprofitem per publicar un complet retrat seu. Estem pendents de saber quan es projectarà el documental *Eduard Torres, EDI, un home contra el tEDI*, probablement a començaments d'octubre. Oportunament avisarem per correu electrònic, al lloc web i als mitjans de comunicació.

Ens ha deixat sobtadament en Joan Sànchez, a qui trobarem a faltar. Era força habitual a les tertúlies. Podeu llegir un article en aquest mateix *Butlletí*.

I una aventura nova, el dipòsit d'unes quantes caixes de còmics a la nostra ciutat, per tal de constituir un Museu del Còmic a Terrassa, al qual l'alcalde es va comprometre en una reunió amb les persones cedents i alguns socis de l'Associació. El *Diari de Terrassa* se n'ha fet ressò a tota plana.

I les sessions habituals.

Desitgem que la lectura del *Butlletí* us sigui plaent.

EXPOSICIÓ

Revistes en la memòria

Recull de revistes ja desaparegudes
Col·lecció d'Antoni Poch i Comas

Del 21 d'octubre al 8 de gener de 2021
A la seu de l'entitat, Rambla d'Ègara, 340, 2a
Centre Cultural Terrassa

COL·LECCIONISTES DE TERRASSA

dimecres i divendres de 6 a 2/4 de 9 de la tarda
altres dies i hores, prèviament convocades al telèfon 60935713

Notícies de dins

Exposició "Revistes en la Memòria"

del 21 d'octubre del 2020 al 8 de gener del 2021

Una nova exposició a la nostra seu ens mostrarà un recull de revistes que varen ser protagonistes en les últimes dècades del passat segle XX i que ja varen desaparèixer dels nostres quioscs. L'Antoni Poch va tenir la constància de preservar-ne alguns exemplars que, en part, es mostren en aquesta exposició. El mateix Antoni ens ho explica així:

"La premsa, diaris i revistes, han tingut i tenen, en el format que sigui, una funció social de primer ordre. Si en l'àmbit de la salut i la nutrició s'ha difós amb èxit l'expressió *som el que mengem*, és congruent plantejar-se si en l'àmbit de l'enteniment també som el que llegim.

L'exposició de la col·lecció *Revistes en la Memòria* constitueix un petit bocí de la història dels mitjans de comunicació –en aquesta ocasió, el capítol de les revistes impreses ja desaparegudes en un moment o altre– des de l'època franquista fins fa quatre dies.

La col·lecció no és fruit de cap tipus de recerca pròpia d'un especialista, sinó que l'ha confeccionat gairebé sense adonar-se'n una persona que durant anys i panys entra en un quiosc i adquireix aquells exemplars que considera del seu interès. I en guarda uns quants perquè es resisteix al caràcter tan efímer dels esdeveniments, dels pensaments, de les lluites de tot ordre, de les creences i formes de vida que s'escolen com l'aigua entre les mans. Per tant, la col·lecció també és un petit bocí d'una història personal.

I les revistes, com tots els éssers vius, neixen, creixen, donen

fruits, envelleixen i moren. Cada revista també té la seva història: un origen, encerts i desencerts, objectius ideològics i interessos diversos, cohesió o conflictes interns, entrebancs econòmics, potser persecucions i clausures, presència i influència més o menys persistent, una durada... A l'exposició hi ha petites ressenyes en aquest sentit i suggeriments per saber-ne més."

La inauguració serà el dimecres dia 21 d'octubre a les 6 de la tarda.

Ens ha deixat en Joan Sánchez i Aguilera

Sobtadament, arran d'una caiguda havent esmorzat i un fort cop al cap, en Joan (*Joanet*, com li deien familiarment) ens ha deixat. Era un bon tertulià de les reunions dels dimecres i divendres a la nostra seu social; excursionista, soci del Centre Excursionista de Terrassa, era també un àvid caminador, sobretot del massís de la Mola. Compromès amb aquest país que volem lliure, se'l veia ben sovint als cants per la llibertat de davant del Raval. Per cert, en el calendari editat pels CDR surt a primera fila a la fotografia d'agost amb una pancarta a les mans. Professionalment va ser el que sempre n'hem dit "viatjant" de diferents empreses tèxtils, com ell mateix ens va explicar en l'entrevista que li vam fer i publicar en el Butlletí 511 de setembre-desembre del 2019. Era un bon col·leccionista de moltes coses: bitllets de tren i transport en general, sobrets de sucre de fondes, etiquetes de fruita, punts de llibre i, de ben segur, d'altres col·leccionismes.

A l'enterrament hi va haver una representació de l'Associació. Les exèquies foren presidides pel rector d'origen egipci i copte de la Parròquia de la Mare de Déu de Montserrat, que va glosar molt

bé la persona, les seves aficions i els seus compromisos. Des d'aquí el felicitem i l'hi agraïm. Dues familiars van llegir també unes paraules de reconeixement i comiat. Joan, et trobarem a faltar. Com deia el recordatori "Que el seu record sigui sempre viu entre nosaltres. Al cel sigui".

Automotors elèctrics, 12a sèrie de punts de llibre

Amb motiu de l'exposició "A l'entorn del tren, 100 anys de l'arribada del Tren de Baix", tenim previst editar una col·lecció de set punts de llibre que reproduïen set diferents automotors, des del primer fins al darrer que han circulat i circulen per aquesta línia perllongada fins al nord de Terrassa. L'edició ha comptat amb la col·laboració documental de Ferrocarrils de la Generalitat de Catalunya i del Club Ferroviari de Terrassa.

Subvenció de 400 euros de Cultura

L'Ajuntament de Terrassa ens ha concedit des de Cultura un ajut de 400 euros per fer front a les despeses pròpies de l'associació. Els n'havíem demanat 2.775 euros. Addueïen que ja ens ajuden des d'una altra regidoria i fan referència a Comerç, que ens han concedit 1.000 euros en concepte de la Fira Mercat de Col·leccionisme. Gràcies per ambdues subvencions. Però, però... ens dol que no es valori, com creïem merèixer, des de Cultura, l'esforç que fem en la promoció de la cultura del col·leccionisme, la realització d'exposicions, l'edició de materials col·leccionables clarament difusors de la cultura local. En fi, que no ens sentim tractats des de Cultura com voldríem. No entrarem en greuges comparatius, però costa entendre els criteris distributius dels impostos que

paguem els ciutadans i més encara quan cada any sobren diners del pressupost. Aquesta no distribució del sobrant francament ens sembla, en els anys que ens toca viure, com a mínim, vergonyant. El ciutadà i la ciutadana del carrer no ho poden comprendre, menys encara si augmenten les taxes municipals pels diferents serveis que presta l'Ajuntament.

El Cicle de Nadal 2020

Com en els darrers anys, celebrarem les festes de Nadal amb la trobada inicial el divendres 11 de desembre les 7 de la tarda, en què comptarem amb el petit cor de la Parròquia de Sant Josep, que ens cantarà les nades habituals. Les restolines complementaran l'acte i hi haurà un obsequi per a tots els assistents.

Simultàniament inaugurarem el pessebre, que enguany també serà obra de Jacint Cadevall i Soler, de qui trobareu un àmplia biografia en aquest mateix Butlletí.

La llumineta també estarà a disposició vostra al preu de 5 euros dos números, i podreu aconseguir la magnífica panera nadalenca en combinació amb el sorteig de Nadal de la capital d'Espanya del dia 22 de desembre.

La Grossa de Nadal. Com en els darrers anys, podreu adquirir el número amb què jugareu 1 euro en cadascun dels quatre números. En total jugareu 4 euros. El preu de la butlleta, 5 euros. Aquesta és la loteria de Loteries de Catalunya, on tot queda a casa. L'any passat vam ingressar a caixa en concepte de la venda d'aquests números 300 euros, més 112 dels números premiats que no van cobrar el reintegrament. En total, doncs, 412 euros que ens ajuden a tancar els comptes anual

Brill original, l'any 1916 a les Planes.

Sèrie: 10 - 27
 Constructor: J. G. Brill (Filadèlfia) EUA.
 Anys de construcció: 1912 - 1922
 Composició: Motor + Remolc + Motor
 Ample de via: 1.435 mm.

1a Sèrie transformats en metàl·lics.

Sèrie: 10 - 23¹¹
 Constructor: reconstruït a F.C.C.
 Anys de construcció: 1923 - 1929
 Composició: Motor + Remolc + Motor
 Ample de via: 1.435 mm.

Brill original 12, amb Terrassa de fons.

Sèrie: 10 - 27
 Constructor: J. G. Brill (Filadèlfia) EUA.
 Anys de construcció: 1912 - 1922
 Composició: Motor + Remolc + Motor
 Ample de via: 1.435 mm.

Automotors de la sèrie 400/500

Sèrie: 401-413 / 501-513
 Constructor: Construït per F.C.C., Sarrià
 Anys de construcció: 1923 - 1977
 Composició: Motor + Remolc + Motor
 Ample de via: 1.435 mm.

Tren UT 111 dels anys 80's a S. Cugat

Sèrie: 111.01 / 111.40
 Constructor: M. T. M. (La Maquinista)
 Anys de construcció: 1983 - 1987
 Composició: Motor + Remolc + Motor
 Ample de via: 1.435 mm.

Tren UT 112 de 2010 a Terrassa Rbla.

Sèrie: 112.01 - 112.22
 Constructor: CAF, ABB i GEC-Alsthom
 Anys de construcció: 1995 - 2003
 Composició: Mc + M + R + Mc
 Ample de via: 1.435 mm.

Tren UT 113 del 2014

Sèrie: 113.01 - 113.19
 Constructor: Alstom i CAF
 Anys de construcció: 2013 - 2019
 Composició: Mc + M + R + Mc
 Ample de via: 1.435 mm.

*Anvers i revers
 dels punts de llibre
 d'automotors elèctrics
 12a sèrie*

Butlleta de La Grossa de Nadal d'enguany

Amb la col·laboració de:

Està:

AL·LIGACIONS ELÈCTRICS:
 100 Anys de Lumineta a Terrassa del Tren de Ferro.
 Setembre del 2020

www.colleccionistesgiprterrassa.wordpress.com

Edició limitada de set punts del llibre per a col·leccionistes.
 12a sèrie 2020

**COL·LECCIONISTES
 DE TERRASSA**

Un Museu del Còmic a Terrassa

per Esther Nosàs

En una notícia publicada el passat 25 de juliol en diferents mitjans de comunicació, es mencionava que una quantitat important de caixes plenes de còmics podrien quedar-se al carrer, per la necessitat de vendre el local on estaven ubicades.

L'Associació de Col·leccionistes de Terrassa ens hi vam interessar, perquè no es podien perdre unes peces tan importants en el món del col·leccionisme.

S'ha treballat alhora: d'una banda es va contactar amb el president del Museu del Còmic de Barcelona, el senyor Josep Callejón, amb l'encarregat del l'arxiu, el senyor Josep Delhom, i amb el senyor Josep Beltri; i, de l'altra, amb l'Ajuntament de Terrassa. I el 30 de juliol les tres parts ens reunim amb l'alcalde, el senyor Jordi Ballart, i la regidora, la senyora Jennifer Ramírez, i acordem treballar conjuntament pel projecte del Museu del Còmic a la ciutat.

A més, estem contactant i arribant a acords amb col·leccionistes de Terrassa, pioners en el món del còmic, com per exemple els familiars del senyor Alfons Sàmper, que començà a col·leccionar-los quan tenia només 21 anys i que va ser un dels fundadors del Club del Còmic de Terrassa, que es va crear a mitjans de la dècada dels vuitanta.

Des del passat 18 d'agost el volum del material es troba custodiat a Terrassa, com a resultat d'un treball amb uns esforços units per part de les tres entitats, perquè, com dèiem, un material de gran valor cultural com aquest no es podia deixar perdre. Encara queda molta feina per fer: classificar, crear un arxiu, condicionar l'espai i, finalment, que tots els còmics vegin la llum

Caixes amb els còmics amuntegades en un magatzem municipal de Terrassa

amb el Museu del Còmic de Terrassa i que sigui un referent per a la nostra ciutat.

Gràcies a tots!!

Un documental d'Eduard Torres i Cruset, Don Edi

per Antoni Verdaguer

Aquest setembre, en una data encara pendent de determinar, s'estrenarà el documental *Eduard Torres, EDI, un home contra el tEDI*, d'una hora de durada, per retre homenatge a aquest polifacètic terrassenc que ens va deixar el passat 30 d'abril, en plena pandèmia de la COVID-19 i després d'una llarga malaltia.

El documental, amb guió i direcció d'Antoni Verdaguer, és el quart de la sèrie "Terrassenques/ Terrassencs", una sèrie que pretén donar a conèixer personalitats terrassenques que han destacat en diversos camps, com poden ser l'artístic, el científic, el polític, el social, etcètera, i deixar-ne constància.

En el cas de l'Eduard Torres, *Edi*, va ser un polifacètic personatge dibuixant humorístic - 48 anys fent els acudits del *Diari de Terrassa*-, caricaturista, autor de nombroses auques i cartells, de collages,

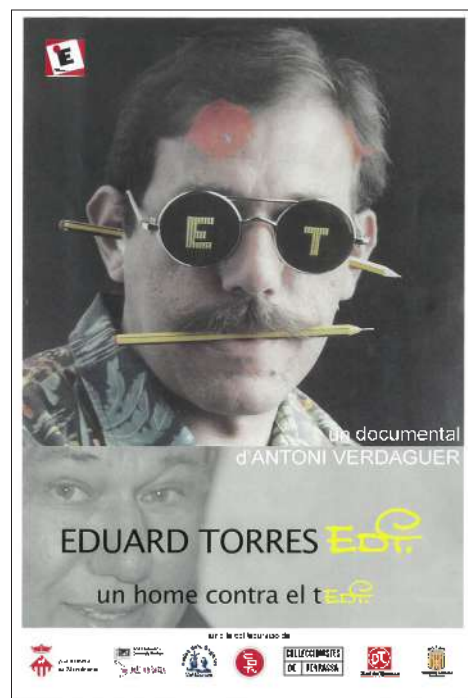
i també jugador, entrenador i àrbitre d'hoquei, gran amant del jazz, geganter, conferenciant, presentador, etc.

El documental, a partir d'una entrevista feta poques setmanes abans de la seva mort, quan ja estava molt malalt, s'ha pogut dur a terme gràcies a la col·laboració de la Federació Catalana d'Hoquei, el CE Terrassa d'Hoquei, el Diari de Terrassa, l'Ajuntament de Matadepera, Amics dels Gegants de Matadepera, Amics de les Arts i JJ.MM, Club de Jazz de Terrassa i l'Associació de Col·leccionistes de Terrassa.

Premis d'Honor de les Lletres Catalanes

La Junta va acordar editar una col·lecció, probablement en dues fases, dels 50 Premis d'Honor de les Lletres Catalanes, atorgats per Òmnium Cultural. Seria una edició de 25 més 25, en què editariem els primers enguany i, la resta, l'any vinent.

Esperem poder comptar amb la participació d'Òmnium Terrassa, que ja ha complert 50 anys de presència a Terrassa, i que va ser la primera de les delegacions d'Òmnium fora de Barcelona.

La represa del Mercat de Col·leccionisme a la Rambla

Lamentablement, i per mor de la COVID-19, en el moment de tancar aquest *Butlletí* no tenim cap bona notícia per part de l'Ajuntament en el sentit de quan autoritzaran l'obertura del mercat setmanal.

Fa mesos que el mercat de Sant Antoni a Barcelona, el de Sabadell i molts d'altres ja són en marxa.

A Terrassa, l'Ajuntament es vol curar en salut i no pren cap decisió favorable a la represa. Ens sap greu, perquè creiem que es podria garantir les mesures que altres ajuntaments exigeixen als altres mercats. Qui mana, mana, ens agradi o no.

Notícies de fora

Desmonetització de la pesseta

El Banc d'Espanya, el desembre del 2020, desmonetitzarà la pesseta, si no és que per mor de la COVID-19 allargui el termini. Seria desitjable, ja que a Correus, per exemple, de fa més de sis mesos no hi ha manera de dipositar-hi segells en pessetes per ser canviats per segells en euros. Això afecta monedes i bitllets d'Espanya emesos del 1965 al 2000. El mateix passarà amb tots els segells el valor facial dels quals sigui en pessetes. Les cases de subhastes aconsellen la seva venda o canvi, ja que perdran el seu valor facial i, per tant, el seu valor comercial serà mínim.

Els socis ens escriuen

Dos vells elapés

Per **Jordi Robirosa Dejean, periodista**

En aquesta fotografia em veieu amb dos discos antics de Núria Feliu. Són, com podeu veure, dos elapés; és a dir, discos de llarga durada de 33 revolucions per minut. Ara se'n diuen vinils, un nom que nosaltres no havíem utilitzat mai, per cert.

Però tornem als discos, atès que m'agradaria explicar-vos quin és l'interès: el de la meua esquerra és de l'any 1965 i és el primer disc amb cançons de jazz cantats en català. És un disc esplèndid, on una jove i vigorosa Núria Feliu té el suport de quatre músics consagrats, magnífics: Peter, Brooks, Ervin i Montoliu. El disc és una raresa i, per sobre de tot, el contingut és meravellós, amb una versió de *Misty* ("Tot és gris") espaterrant.

L'altre disc és de l'any 1967 i també és un treball esplèndid. La versió que fa la Feliu del tema de Serrat *Sota un cirerer florit* és molt destacable. Però fixem-nos en la portada. La discogràfica Hispavox vol entrar en la cançó catalana i crea una sèrie en la nostra llengua que anomena Estel. Les lletres de la cantant figuren en format molt gran i fins i tot amaguen la fotografia. El fotògraf és d'un barceloní, Francisco Ontañón, que va fer les portades de molts discos de l'època, de cantants com ara Miguel Ríos, Raphael, Mari Trini, los Pekenikes i molts d'altres, a banda d'haver reflectit una fantàstica crònica social d'aquella deprimida Espanya mitjançant les seves imatges.

Són aquests dos discos de col·lecció? Segurament sí, però per a mi són, sobretot, dues obres fantàstiques que em ve de gust escoltar sovint. I per això els mantinc en un excel·lent estat de conservació, i el "pickup" -com l'anomenava Espinàs llavors- té una agulla gairebé sempre nova. Perquè, amics, qualsevol objecte que apleguem ha d'estar, necessàriament, en un bon estat. Si tens un disc i no el pots ni escoltar de ratllat que està, més val que el llencis a la bassa. És clar que, en això, com tot en la vida, tot és opinable.

Les nostres dèries

Manel Ros Calsina
entrevista a **Esther Nosàs Buenacasa**

“No em sé estar quieta”

Esther Nosàs Buenacasa (Barcelona, 1967) va estudiar periodisme i un bon dia, ara fa uns 20 anys, va decidir venir a viure a Terrassa. Gràcies al seu caràcter obert i participatiu es va integrar ràpidament en diferents associacions, especialment al barri de Ca n'Aurell.

Actualment, és la presidenta de l'Associació de Veïns i la representant a la Federació d'Associacions Veïnals de Terrassa (FAVT). Com ella mateix reconeix, no sap estar-se quieta i li agrada la funció de pont entre els veïns o companys i les administracions.

Li agrada molt la lectura i el cinema però també l'escriptura i el dibuix. En el seu cas és difícil separar les activitats professionals de les seves aficions perquè l'Esther transmet la sensació que gaudeix de les seves diverses feines i responsabilitats. La seva activitat com a paradista de la Fira-Mercat del dissabte la va portar a la Junta de la nostra Associació i, entre d'altres projectes, ara està involucrada en la creació d'un nou Museu del Còmic a Terrassa.

Després de més d'una trentena d'entrevistes durant quasi 10 anys, vostè és, tot just, la segona dona que entrevistem. Per què hi ha tan poques dones col·leccionistes? Serà que les dones són més de llençar i els homes més de guardar?

No ho sé, no ho crec. El que és cert és que la meua mare sempre diu que sóc un “bitxo raro” però suposo que hi deu haver de tot. En el meu cas puc dir que sóc incapaç de llençar un llibre, em semblaria un crim. Tinc uns dos mil llibres i unes dues mil pel·lícules en DVD i no tinc la intenció de llençar-ne cap!

De petita què col·leccionava? Tenia algun precedent familiar?

No, a casa no es col·leccionava res en especial però jo, de petita, vaig començar una col·lecció de clauers que encara continuo. Més endavant em vaig aficionar a les plaques de cava i també a la col·lecció de postals de tot el món. En tots aquests casos m'agraden els intercanvis personals i el comerç de proximitat. No m'agrada la compra-venda per internet perquè em sembla un sistema més fred i, sempre que sigui possible, prefereixo el comerç local.

Una de les seves activitats actuals està relacionada amb el món de la joieria, oi?

Sí, treballo diferents tipus de joies en plata i objectes de bijuteria d'elaboració pròpia. Havia treballat en el món de l'or i la plata i, de forma autodidacta, he anat aprenent la tècnica per dissenyar i elaborar arracades, polseres, collarets, camafeus, etc. Totes les peces són artesanals, diferents i molt econòmiques!

Abans de l'aturada per la pandèmia, vostè era paradista a la Fira-Mercat dels dissabtes a la Rambla, com valora l'experiència i quines són les seves expectatives de futur?

Hi vaig començar a participar fa 2 o 3 anys i formo part dels representants dels paradistes a la Junta de l'Associació de Col·leccionistes juntament amb el Josep M. Ferrer i l'Albert Pintado.

Es tracta d'una fira que, a poc a poc, s'ha anat consolidant i ara estem en negociacions amb l'Ajuntament perquè ens permeti reiniciar aviat l'activitat. Pensem que amb les mesures de prevenció oportunes és possible fer-ho com han fet a Sabadell o Barcelona.

Participa també en altres fires?

Sí, participava al Mercat de les Pucetes al Parc de Sant Jordi, que es celebrava l'últim dissabte de cada mes. Sóc la Secretària de l'Associació de Comerciants de Ca n'Aurell i pensem que és una bona fórmula per animar el comerç del barri. També participo cada any a la Fira Modernista i a d'altres fires de Sabadell i Barcelona.

Fa poques setmanes l'hem vista involucrada en el procés per constituir

a Terrassa un nou Museu del Còmic. Ens en pot fer cinc cèntims?

A través de Santi Palos vam tenir coneixement que a Barcelona existia un fons de milers de publicacions que estaven en perill per no disposar d'un lloc adient de conservació. I a partir d'aquí, juntament amb Josep M. Ferrer vam treballar a dues bandes, ell es va encarregar del contacte amb el Museu de Barcelona i jo del contacte amb l'Ajuntament de Terrassa. De moment, hem aconseguit salvar tot el material i ja tenim les caixes a Terrassa a l'espera que l'ajuntament confirmi la cessió d'un local com a museu o arxiu amb totes les garanties. La idea és que hauria de ser un museu on tres ciutats de referència de Catalunya, Terrassa, Barcelona i Sant Cugat, col·laborin per crear un punt de reconeixement en el món del còmic.

Una altra de les seves activitats públiques està relacionada amb el món de la ràdio, oi?

Sí, ja fa uns 20 anys que presento i dirigeixo el programa "De matinada" a Ràdio Estel. Es tracta d'un magazine d'actualitat cultural que s'emet els dissabtes de les dotze a la una de la nit. És un programa que em porta molta feina però que és molt enriquidor i em permet entrevistar personatges molt interessants del món de la literatura, el teatre, el cinema, la ciència, etc. D'altra banda, els dimarts al matí presento el programa "Despertem" a Ràdio Can Tusell. És una ràdio local a Terrassa que només emet per internet i pretén dinamitzar el barri i oferir alternatives d'integració social.

Com a persona activa en diferents àmbits socials, com veu el món del col·leccionisme i el futur d'una associació com la nostra?

Penso que s'hauria de donar més visibilitat a l'associació, per exemple, amb una parada informativa a la Fira-Mercat del dissabte i a d'altres fires locals. S'ha de fer més publicitat i buscar temes d'interès per a la gent més jove. El projecte del Museu del Còmic pot ser una bona oportunitat que caldrà saber aprofitar.

El col·leccionisme a Internet

Per **Santi Rius**
srcterrassa@gmail.com

El col·leccionisme de nines de paper retallables

Segur que molta gent, especialment noies i dones, deuen haver jugat en algun moment de la seva vida amb nines retallables, i és que han estat presents des de molt antic a les cases pel fet que són una joguina econòmica que permet crear mil i una combinacions, i que estimula la creativitat.

Tot i que les nines retallables han estat utilitzades de diferents formes des que es va inventar el paper, no va ser fins al s. XVIII quan van aparèixer a Anglaterra i França les que podríem anomenar "nines de paper". El 1791, el *Journal des Luxus und der Moden*, una de les primeres publicacions de moda de la història, anunciava una nina de paper anglesa que tenia una gran varietat de vestits i barrets, i deia que "és pròpiament una joguina per a nenes, però amb la qual . . . les dones adultes també volen jugar demostrant el seu gust en el vestir i en el pentinat que escullen per a ella".

Però les nines de paper amb les característiques que coneixem avui, amb vestits i accessoris retallables i desmuntables, i amb pestanyes per poder-les ajustar i a vegades amb un petit pedestal de cartró i amb un nom propi, daten del París de mitjans del s. XVIII i no van néixer com a joguines, sinó com a figurins a petita escala per als dissenys de grans sastres de moda amb la finalitat d'ensenyar als seus clients com es veurien posats els seus vestits.

En aquesta època també van néixer a França unes figures articulades amb diferents vestits que portaven el nom de *pantins*. De fet podríem dir que eren com unes marionetes articulades. Els *pantins* s'utilitzaven per jugar en teatrets i servien per fer burla de l'alta societat, ja que eren un entreteniment destinat a gent adulta de classe alta i els vestits que portaven eren similars als que es portaven en la realitat.

Des del 1810 diferents fabricants europeus i americans van començar a editar nines retallables, com la marca anglesa S&J Fuller amb *The History of Little Fanny*, un conte moralitzant que tenia per protagonista Little Fanny, una nena amb bons sentiments, amb una gran armari de vestits i barrets preciosos. Als Estats Units va destacar J. Belcher amb *The History and Adventures of Little Henry*. En aquell temps les nines no tenien aletes plegables, de manera que els vestits s'enganxaven amb gotetes de cera d'abella.

Aviat la indústria de les nines de paper va incloure celebritats de l'època, com la viatgera Nellie Bly i la mateixa reina Victòria. Però podem concloure que no va ser fins a la segona meitat del segle XIX que realment es van popularitzar arreu del món i van ser conegudes amb el nom anglès de *paperdolls*. Cal esmentar que les nines de paper actuals tenen versions online en què les podem

Pantins de Pierrette (1850)

Figura de James Dean retallable

Full dedicat a Shirley Temple però amb un vestit clarament feixista

Nina retallable de Carla Olivares per la Fira Modernista de Terrassa

vestir de forma virtual, com podeu veure en aquest enllaç: <https://www.doll-clothes.com/play/>

A Terrassa durant la Fira Modernista del 2018 es va vendre un llibret amb nines retallables de caire modernista. Les il·lustracions van ser fetes per Carla Olivares.

Comencem la nostra volta *online* veient una extensa història de les nines de paper a:

<https://ceclirevista.com/2015/12/23/pequena-y-personal-historia-de-las-munecas-de-papel-especial-de-navidad/>

I us recomano una visita a l'espai de Mi Casita de Papel, on podreu trobar molts exemples de nines i d'altres personatges retallables:

<https://casitadepapel.wordpress.com/2009/12/16/breve-historia-de-las-munecas-de-papel/>

Us recomano de forma molt especial que llegiu el PDF *The Best Dressed Doll*, publicat per la United Federation of Dolls Clubs

<http://ufdc.org/wp-content/uploads/2014/01/pd-craft-sum14.pdf>

I podeu seguir llegint aquest PDF del Museu de Pontevedra sobre les nines de paper: http://www1.museo.depo.gal/imagenesarticulos/Munecas_de_papel_y_otros_juguetes_del_siglo_XIX_en_el_Museo_de_Pontevedra.pdf

També pot ser interessant fer una passejada per Pinterest i mirar tot el que podem trobar sobre aquest tema: <https://www.pinterest.cl/pin/428897564500062387/> i també a <https://www.pinterest.se/pin/419679259004213296/>

Els col·leccionistes, no deixeu d'entrar a Vintage Paper Dolls a <http://www.collectorsweekly.com/dolls/paper-dolls>

I per als que vulguin viatjar molt lluny, poden entrar a la secció de *paperdolls* del Museu de Nova Zelanda Tepapa <https://collections.tepapa.govt.nz/topic/2303>

Per acabar, voldria fer esment al fet que la cultura japonesa té una tradició de joguines vinculades a festivitats i moments de la vida dels infants, com las *shikishi ningyô* o nines de paper. Però aquestes no es vesteixen, sinó que simplement estan fetes de paper.

Retrats

Jacint Cadevall i Soler

per Jordi Cadevall

Un terrassenc amb una llarga trajectòria pessebrista

Neix a Terrassa el 1927 al si d'una família cristiana, senzilla i treballadora, implicada en el teixit associatiu de la ciutat (el seu pare, Magí Cadevall i Rodó, fou un dels qui estrenaren a Terrassa *Els Pastorets* de Josep M. Folch i Torres).

Als 14 anys comença a treballar a Paños Julià (primer al magatzem de Terrassa i durant una colla d'anys a la botiga de Barcelona). Ha d'abandonar els estudis a l'Escola Industrial quan ja no pot compaginar-los amb la necessària dedicació laboral per fer possible el sosteniment de la família (el seu pare morí el 1937 durant la Guerra Civil). Posteriorment treballa a la filatura terrassenca de Mitges Rosell. El 1962 entra a Agut, SA, on serà el responsable de vendes i exportacions fins a la seva jubilació (setembre de 1994).

A més, des del 1962 i durant una quinzena d'anys, imparteix classes nocturnes de correspondència i tècniques comercials i de vendes al CICF (institució que treballava per al foment de la dona en el món laboral) i a l'EMI (Escola de 'Mandos Intermedios' de l'Església, creada per a donar formació extralaboral a treballadors, a fi que poguessin progressar laboralment).

Ha estat molt vinculat a la Parròquia del Sant Esperit, especialment en el camp de la litúrgia i en la implantació i consolidació d'un repertori adient que permeti la participació dels fidels en les celebracions litúrgiques dominicals i en les misses de funeral dels dilluns (ja abans de la reforma litúrgica a través del cant gregorià i després amb els cants en català; molts anys en tasques d'animació de les celebracions i encara ara en la preparació de la documentació cada setmana).

Casat, pare de tres fills, té actualment quatre nets. A més de l'Agrupació de Pessebristes, també és soci d'altres entitats culturals locals.

Una vida implicada en el pessebrisme

Molts pessebristes catalans vinculats al món associatiu coneixen pessebres de Jacint Cadevall i els relacionen amb Terrassa i amb l'Agrupació de Pessebristes local. Però també molts d'altres de grups de l'Estat. I és que no hi ha a Catalunya ni en tot l'Estat cap altre pessebrista actiu amb una trajectòria tan intensa (gairebé un pessebre nou cada any els darrers seixanta anys) ni tan dilatada.

La primera vinculació amb el pessebrisme li ve del marc familiar, on era habitual el pessebre cada Nadal (conserva records d'un pessebre que va fer el 1935 dintre d'una portadora sobre el seu petit escriptori). A partir de 1940 basteix el pessebre a casa i participa en els concursos locals entre 1940 i 1950: el 1945 obté un premi. Després –i fins ara–, el pessebre familiar l'inscriu fora de concurs, ja que entén que els concursos han d'estimular els que comencen (tot i que ell, un reconegut pessebrista local, no tingui cap dels premis atorgats).

Després de la inigualable figura de Jordi Pi (que amb una extraordinària dedicació creà una col·lecció particular única al món de diorames de dimensions mitjanes), qui ha bastit més pessebres al local terrassenc ha estat en Jacint Cadevall, ja que aquesta ha estat la seva principal dedicació de totes les hores de lleure (o manllevades a la son o al descans) en el període agost-desembre de cada any.

El 1955 l'Agrupació li confià el pessebre oficial (un pessebre que calgué fer en gran part dues vegades, ja que una fuita d'aigua inundà el local i derrocà moltes de les construccions). Aquest honor l'ha repetit els anys 1962, 1964, 1972, 1995, 1998 i 2005. Si bé no és el pessebrista local que més vegades ha fet el pessebre oficial, sí que és l'únic que l'ha pogut tornar a fer 40 i 50 anys després del seu primer muntatge. A més, entre 1961 i 2019 s'han pogut veure quaranta altres obres seves originals a l'Agrupació (als diorames laterals del passadís) o a la Basílica del Sant Esperit (des que se n'ubica un dintre de l'església).

L'estil de pessebre artístic d'en Jacint Cadevall és molt personal, pel plantejament global i tractament de la perspectiva, el treball del guix, la pintura i la il·luminació intensa i contrastada. És un membre destacat de l'anomenada «escola de Terrassa», que creà i feu créixer en Jordi Pi. Ben aviat adquirí les tècniques pessebrístiques, que ha anat perfeccionant al llarg dels anys amb altres pessebristes com Domènec Escofet, Antoni Sazatornil o Joan Canadell (a més, quan es jubilà de la seva activitat laboral, amplià la formació amb reconeguts mestres locals, de manera que té una extensa col·lecció de quadres pintats en aquests anys). Tanmateix, les seves obres presenten uns trets diferencials i personals –mantinguts al llarg dels anys– en relació amb les d'altres pessebristes locals, tant pel que fa a la manera de treballar el guix i als detalls de relleu com a la coloració i al cromatisme: una personalitat única i uns trets característics en el panorama pessebrístic català i fins europeu.

Ha tingut sempre molta cura en l'ús adient i preferent de les figures i pensa sempre els seus muntatges en funció del tema a exposar i l'ambient que vol definir per expressar de forma adient el naixement, l'anunciació als pastors, l'adoració dels Reis... Això l'ha portat a estar en contacte

amb els principals figuraires catalans i de l'Estat, i ha reunit una significativa col·lecció de figures de pessebre que utilitza en els seves creacions (fins a encarregar-ne d'originals segons el quadre específic i la distribució de l'espai disponible).

Preocupat per facilitar una bona difusió del pessebre, des de fa una trentena d'anys s'ha anat especialitzant –i fins fent escola– en l'elaboració d'unes estructures pessebrístiques que permeten que la majoria de pessebres, tot i tenir superfícies de fins a 5 m², es formin a partir de fragments transportables amb relativa facilitat que encaixen (cal saber que anteriorment els pessebres es destruïen per fer-ne un de nou en el mateix espai; i que encara ara es fa molt). En aquests moments té guardats en el magatzem de l'Agrupació una vintena llarga de pessebres, que s'han exposat en diferents indrets o mostres pessebrístiques. Així, cada any presenta una de les seves obres a la Parròquia de Sant Joan de Matadepera i una altra al Casal de la Gent Gran de Matadepera. A Terrassa, durant força anys, ho feu també a la Parròquia de la Sagrada Família i a l'oficina de “*la Caixa*” al Raval de Montserrat.

El darrer Nadal, en la gran exposició commemorativa dels 75 anys de l'Agrupació de Pessebristes de Terrassa que hi hagué a la Sala Muncunill, s'hi podien veure cinc obres seves.

La seva tècnica constructiva li ha permès participar assíduament en mostres pessebristes puntuals, periòdiques o estables. Es seleccionà un pessebre seu per formar part de la mostra «150 Anys de Pessebrisme Associatiu» a Barcelona (obra que després es reproduí en la butlleta d'un sorteig estatal nadalenc), en l'exposició «25 Pessebristes de Renom» feta a Mataró, en l'exposició del Congreso Nacional Belenista de Vic i en la de la Trobada de Pessebristes de Rubí. Des dels seus inicis, té un diorama al Museu del Pessebre de Mollina (Màlaga, Andalusia), que ara, des de la seva inauguració estable (2017), ha quedat ubicat al *hall* central de l'edifici (i dos més de reserva, per poder ser presentats alternativament). A més, ha exhibit pessebres seus en la majoria de les biennals de pessebres que organitza la Federació Catalana de Pessebristes (des del 1996), de manera que 21 localitats diferents han aollit (o acullen de forma permanent) obres seves. També ha bastit algun Calvari i alguna altra escena bíblica (2000, 2003, 2004, 2005), com havia fet fa molts anys quan aquests muntatges eren més habituals o quan l'Agrupació tenia un Museu Bíblic. A petició del Museu del Pessebre de Montblanc, ha realitzat l'escena de la Crucifixió pel al seu Museu Bíblic (2018).

Tot i no entendre el pessebrisme com una qüestió de mèrits, ocasionalment (a petició dels organitzadors) ha presentat una obra seva a concurs: a Vélez Rubio (2003) i a Bilbao (2013), on obtingué un dels premis.

Les darreres obres les ha fetes amb col·laboració d'una de les seves netes, a qui ensenya les tècniques pessebrístiques.

A més de la seva activitat com a pessebrista constructor ha tingut –i té encara– una dilatada actuació en la gestió del món pessebrista. Fou membre fundador de l'Agrupació de Pessebristes de Terrassa (tot i la seva joventut, el 1943) i des de 1950 –69 anys ininterrompudament!– ha estat membre de la Junta Directiva de l'entitat. N'ocupà la presidència entre 1991 i 1999. A més, del 1947 al 1991 formà part de la comissió organitzadora del Concurs Local de Pessebres, i del 1992 al 2018 ha tingut cura del butlletí anual de l'Agrupació. En aquests darrers anys ha fet també tasques de

catalogació i informatització de fons de l'Agrupació, de recerca de dades i d'inventari d'actuacions, sobretot dels primers anys de l'entitat, més difícils de trobar.

Entre 1994 i 1997 ocupat també la presidència de la Federació Catalana de Pessebristes, i del 2001 al 2004, la secretaria. De molt abans ja, havia mantingut sovintejats contactes amb persones i entitats pessebristes catalanes i de l'Estat; ha participat a quasi totes les 49 Trobades de Pessebristes de Catalunya i Balears (la del 2020, la cinquantesima, serà a Terrassa, on també se celebrà la primera) i des que es jubilà també a la majoria de les trobades estatals, i fins en alguna sessió de la UN-FOE-PRAE (associació internacional de pessebrisme). Ha atès a Terrassa molts pessebristes de fora, que visiten la mostra local. També ha estat en contacte amb figuraires i amb altres persones que divulguen el pessebrisme.

Ha fet xerrades sobre pessebrisme i sobre la història del pessebrisme a Catalunya i ha participat en diferents tallers, tertúlies o actes divulgatius en premsa i en televisió.

Tot i que en Jacint Cadevall sempre ha entès la seva tasca en el pessebrisme com una aportació i una manera de fer present el misteri de Déu en el nostre món, en algunes ocasions hom ha volgut reconèixer la seva tasca.

El 2007, a proposta de l'Agrupació local, la Generalitat de Catalunya li concedeix el títol de Mestre Artesà «en reconeixement a la seva dilatada dedicació a la qualitat de les seves obres i a la seva transcendència social». Fou el segon pessebrista terrassenc a qui se li lliurà (i un dels primers de Catalunya).

El 2014 rep la màxima distinció que atorga la Federación Española de Belenistas: l'Ensenya d'Or, concedida en molt poques ocasions i que volia reconèixer una trajectòria tan extensa i tan àmplia, mantinguda encara. A més, el mateix any, i a proposta d'algunes entitats, rep el Trofeo Federación, que atorga (uns quatre o cinc cada any) l'esmentada federació estatal.

Globalment, de la trajectòria vital de Jacint Cadevall i Soler es pot remarcar la seva fidelitat i constància als seus ideals, i la gran discreció amb què ha intentat ser coherent amb el seu compromís, com a manera seva d'aportar quelcom a la seva ciutat (a la qual se sent molt vinculat) i a l'Església, i a la cultura pròpia, sense esperar res a canvi.

Botiga del Col·leccionista

Auques

- Ed. limitades i numerades: 3€
- Festa Major de Terrassa 1929
 - XI Fira Modernista de Terrassa
 - A toc de pito de Jacint Morera
 - Col·leccionistes de Terrassa
 - Auca de Feliu Formosa

Calendaris de butxaca

- Sèries de 8 unitats: 3€
- 2013, dibuixos d'A. Sebastià i Querol
 - 2014, dibuixos de Pere Prat i Rius

Catàlegs d'exposicions 3€

- Papers de Guerra
- El Petit Príncep
- Cotxes Scalextric, tot un món de col·leccionisme
- Els Goigs de Terrassa
- Herois de paper
- El món de les auques

El Petit Príncep

DVD en llenguatge de signes català: 5€

Vinyetes

Col·lecció de 32 vinyetes nacionalistes: 5€

Medallística

Disposem d'algunes medalles commemoratives de ben diversos esdeveniments i personalitats. Preu a convenir.

Monedes de Terrassa Facsímils

- Augmentat del senyal de Terrassa incús i anepígraf, estampat el 1472, a la guerra dels Remences: 10€
- Augmentats dels sisens d'aram encunyats a la universitat forana de Terrassa durant la guerra dels segadors (1640-1652): 10€

Goigs

- Sta. Maria d'Ègara 2013: 1€
- St. Jordi 2014: 1€
- St. Pere, St. Miquel i Sta. Maria d'Ègara 2014, ed. commemorativa i numerada 4 pàg: 5€
- Identitat de Catalunya: 1€
- St. Fiacre: 1€
- Als Patriotes Catalans 2017: 1€
- Als Patriotes Catalans 2018: 1€
- Als Patriotes Catalans 2019: 1€

Pins de l'Associació

- 40è aniversari amb escut i corona: 1,50€
- Logo 2005-06 coure: 1,50€
- Logo 2005-06 platejat: 1,50€

Punts de llibre

- Sèries de 7 unitats: 3 € cadascuna
- *Xemeneies de Terrassa*, 1a sèrie
 - *Capgrossos de Terrassa*, 2a sèrie
 - *Capgrossos de Terrassa*, 3a sèrie
 - *Capgrossos de Terrassa*, 4a sèrie
 - *Capgrossos de Terrassa*, 5a sèrie
 - *Capgrossos de Terrassa*, 6a sèrie
 - *Capgrossos de Terrassa*, 7a sèrie

Capgrossos de Terrassa, 9a sèrie

- Preu especial les 7 sèries dels Capgrossos de Terrassa: 18€
- *Teixits Modernistes*, 8a sèrie
 - *Dissenys Modernistes*, 10a sèrie
 - *40 anys Minyons de Terrassa*, 11a sèrie
 - *Automotors elèctrics*, 12a sèrie

Sobrets de sucre

- Sèries de 6 unitats: 0,5€
- *Masies de Terrassa*, dibuixos de Montserrat Font, 1a sèrie
 - *Parc de Vallparadís de Terrassa*, fotografies de M. Paraira, 2a sèrie
 - *A toc de pito*, dibuixos de Jacint Morera, 3a sèrie
 - *Fira Modernista de Terrassa del 2016*, 4a sèrie, 12 sobrets color: 2 €
 - *Festival Jazz Terrassa*, 5a sèrie, 12 sobrets color 2€
 - *Festival Jazz Terrassa*, 6a sèrie, 12 sobrets color 2€
 - *Festival Jazz Terrassa*, 7a sèrie, 12 sobrets color 2'5 €
 - *40 anys Minyons de Terrassa*, 8a sèrie, 12 sobrets color 2'5€

En venda a la seu social, a la Fira-Mercat a la Rambla d'Ègara entre la plaça Bonavista i el carrer Arquímedes, els dissabtes de 10 a 14h. Per correu electrònic a elgrup@josoc.cat i a la seu de Col·leccionistes de Terrassa.

COL·LECCIONISTES
DE TERRASSA

Agenda

- E** exposició **F** fira, mercat d'intercanvi
C conferència **I** intercanvi mensual sobrets sucre
T trobada **rJ** reunió de junta

Dilluns	Dimarts	Dimecres	Dijous	Divendres	Dissabte	Diumenge
	1	2 T	3	4 T	5 F?	6
7	8 rJ	9 T	10	11	12 F?	13
14	15	16 T	17	18 T	19 F?	20
21	22	23 T	24	25 T	26 F?	27
28	29	30 T	1	2 T	3 F?	4
5	6 rJ	7 T	8	9 T	10 F?	11
12	13	14 T	15	16 T Assemblea anual	17 F?	18
19	20	21 T Inauguració Exposició	22	23 T E	24 F?	25
26	27	28 T E	29	30 T E	31 F?	1
2	3 rJ	4 T E	5	6 T E	7 F?	8
9	10	11 T E	12	13 T E	14 F?	15
16	17	18 T E	19	20 T E	21 F?	22
23	24	25 T E	26	27 T E	28 F?	29
30	1 rJ	2 T E	3	4 T E	5 F?	6
7	8	9 T E	10	11 T E	12 F?	13
14	15	16 T E	17	18 T E	19 F?	20
21	22	23 T E	24	25 T	26	27
28	29	30 T E	31	1	2	3

Fires, mercats i trobades

www.eltroc.org

Fira-mercat d'intercanvi

Promoció del col·leccionisme i antiguitats

Tots els dissabtes de 10 a 14h

al passeig central de la Rambla, entre plaça Bonavista i carrer d'Arquimedes. TERRASSA

Intercanvi sobrets de sucre

El 4t diumenge de cada mes, llevat de juny, juliol i agost a la seu social de l'Associació de 10 a 14h.

Accés pel carrer Torres Garcia s/n Centre Cultural Terrassa.

Seu social

Oberta els dimecres i els divendres no festius de 2/4 de 6 a 2/4 de 9.

El mes d'agost no hi ha activitats.

L'Associació de Col·leccionistes de Terrassa no es fa responsable dels punts de vista expressats en els articles signats pels seus autors ni els comparteix necessàriament. Alhora, recomana i n'autoritza la seva difusió sempre que se n'indiqui la procedència. Seguint el compliment de la LO 15/1999, de protecció de dades de caràcter personal, l'informem que les seves dades personals de què disposem estan incorporades a un fitxer amb la finalitat de permetre la gestió social de l'associació amb els seus socis. Aquest fitxer de titularitat i responsabilitat de l'Associació, pren totes les mesures necessàries per garantir la seguretat i confidencialitat. Li comunicuem el seu dret a accedir, rectificar, oposar-se, i si escau, cancel·lar les seves dades personals del fitxer del qual som responsables mitjançant un correu adreçat a elgrup@josoc.cat, o per correu postal a la nostra seu social. L'opinió de l'Associació no coincideix necessàriament amb la dels articles firmats.

Publicació periòdica informativa de l'Associació de Col·leccionistes de Terrassa
 Rambla d'Egara, 340 2a - Centre Cultural Terrassa 08221 Terrassa
 GPS: X 415897 Y 4539238
 Cel: elgrup@josoc.cat / Fax: 937 805 299
 Dipòsit legal B-28609-2011
 ISSN 2014-3265 / ISSN Internet 2014-587X

Venc/canvio/ dono/busco/ compro/...

Aquesta secció és gentilmente oberta als vostres anuncis breus, envieu-ne el text a **elgrup@josoc.cat**

Objectes en liquidació de l'Associació:

- Màquina portàtil d'escriure Olivetti Lettera 25 amb maleta, en bon estat, 25 €
- Tapes d'àlbums segells Unicef, d'Espanya, de diversos països amb anelles, a 1 €.
- Jocs de fulls nous d'Espanya, anys 1975/1979, 1971/1981, 1981. Donació estimativa.
- Catàlegs Yvert et Tellier anys 80, 1€ cadascun.
- Clauers de Terrassa, 2 x 1 €.
- Clauers d'arreu, 4 x 1 €.
- Milers de fulls de Loteria Nacional de Espanya.
- Àlbums de segells de ben diversos països:
 - Cuba amb milers de segells, 40 €.
 - Àfrica amb milers de segells, 25 €.

Plaques de cava

Intercanvi i/o compra

Jaume Bou, 639 374 919

Terrassa FC

Tota mena d'objectes, fotografies

i documents

Josep Manuel Gómez

639 304 381 / 937 349 190

Sobrets de sucre

Miquel Paraira

690 665 392 / 937 855 565

mparaira@yahoo.com

Goigs

Intercanvi i/o compra

Francesc Comellas, 609 935 713